Cümle (tümce)

Konu anlatımı • Açıklamalı örnekler

Tam bir anlam taşımalı

Bir duyguyu, düşünceyi, isteği veya haberi tam olarak anlatan sözcük ya da sözcük grubuna **cümle** denir. Cümle tek sözcükten de oluşabilir: **Bekle!**

Cümleyi nasıl tanırız?

“Akşam bahçede” ifadesi tamamlanmamıştır. “Akşam bahçede oturduk.” bir yargıyı tamamlar. Cümle büyük harfle başlar; sonuna uygun noktalama işareti konur.

Beş açıklamalı örnek

Haber	Yarın okulda bir sergi açılacak.
Duygu	Seni görünce çok sevindim.
Düşünce	Bence doğayı korumak hepimizin görevidir.
İstek	Birlikte uçurtma yapalım.
Tek sözcük	Dinle!

Sözcük sayısı belirleyici değildir

“Minik kuşun rengârenk tüyleri” uzun bir sözcük grubudur ama yargısı tamamlanmamıştır. “Kuş uçtu.” kısa ve tam bir cümledir. Sadece sonuna nokta koymak, eksik bir ifadeyi cümle yapmaz.

Kendini dene: “Çocuklar okulun bahçesinde” sözünü bir cümleye dönüştür.
Cevap: Örnek: Çocuklar okulun bahçesinde ip atlıyor.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Anlamlı ve kurallı cümle

Konu anlatımı • Açıklamalı örnekler

Yüklemi tanıyalım

Cümlede işi, oluşu, hareketi veya durumu bildiren bölüme **yüklem** denir. Yüklemi sonda bulunan cümle **kurallı**, sonda bulunmayan cümle **devrik** cümledir.

Karışık sözcüklerden cümle kurma

Önce sözcüklerin anlam bağını bul. Yargıyı tamamlayan yüklemi belirleyip sona yerleştir. Verilen bütün sözcükleri kullan; büyük harfi ve noktalama işaretini kontrol et.

Beş açıklamalı örnek

Kurallı	Çocuklar bahçeye **çıktı**.
Devrik	**Çıktı** çocuklar bahçeye.
Kurallı	Bu çanta çok **ağırdır**.
Sıralama	masal / anlattı / dedem → Dedem masal anlattı.
Sıralama	kuşlara / verdik / yem → Kuşlara yem verdik.

Devrik cümle anlamsız değildir

“Çok severim yağmurun sesini.” anlamlı fakat devriktir; yüklem “severim” sonda değildir. Kurallı biçimi: **“Yağmurun sesini çok severim.”** Yüklem birden fazla sözcükten de oluşabilir: “Yardım etti.”

Kendini dene: “Sabah erkenden uyandı kardeşim.” cümlesini kurallı yap.
Cevap: Kardeşim sabah erkenden uyandı.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Olumlu, olumsuz ve soru cümleleri

Konu anlatımı • Açıklamalı örnekler

Olumlu ve olumsuz anlam

İşin veya durumun gerçekleştiğini ya da gerçekleşeceğini bildiren cümle **olumlu**dur. Gerçekleşmediğini bildiren cümle **olumsuz**dur. Olumsuzluk çoğunlukla **-ma/-me, değil, yok** ile kurulur.

Soru anlamını kontrol et

Bilgi istemek için kurulan cümle **soru cümlesidir**. Soru eki **mı, mi, mu, mü** ayrı yazılır; kendinden sonra gelen ekler ona bitişir: “Geldin mi?”, “Gelecek misiniz?”

Beş açıklamalı örnek

Olumlu	Fidanlar bu yıl çok büyüdü.
Olumsuz	Fidanlar henüz büyümedi.
Olumsuz	Çantamda kalem yok.
Soru	Yarın bizimle gelecek misin?
Soru	Bu resmi kim çizdi?

Olumlu, iyi haber demek değildir

“Bardağım kırıldı.” üzücü bir haber olsa da olumludur; kırılma gerçekleşmiştir. “Nasıl yaptığını biliyorum.” soru sözcüğü içerir ama soru sormaz. Bir cümle hem soru hem olumsuzluk taşıyabilir: **“Ödevini bitirmedin mi?”**

Kendini dene: “Bu anahtar benim değil.” cümlesi olumlu mu, olumsuz mu?
Cevap: Olumsuz. “Değil” sözcüğü, anahtarın bana ait olmadığını bildirir.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Cümlede 5N 1K

Konu anlatımı • Açıklamalı örnekler

Altı soruyla bilgiyi bul

Bir olayı anlamak ve anlatmak için **Ne? Nerede? Ne zaman? Nasıl? Niçin? Kim?** sorularını kullanırız. Cümlede bulunmayan bilgiyi tahmin ederek cevaplamayız.

Soruları cümleye yönelt

“Ela dün kütüphanede araştırma yapmak için dergileri dikkatle inceledi.”
Kim? Ela. **Ne?** Dergileri inceledi. **Nerede?** Kütüphanede.
Ne zaman? Dün. **Nasıl?** Dikkatle. **Niçin?** Araştırma yapmak için.

Beş açıklamalı örnek

Kim?	**Kerem** bisikletini temizledi.
Nerede?	Çocuklar **parkta** buluştu.
Ne zaman?	Sergi **pazartesi** açılacak.
Nasıl?	Yavru kedi **sessizce** yürüdü.
Niçin?	**Üşüdüğü için** hırkasını giydi.

Her cümlede bütün cevaplar yoktur

“Buse resim yaptı.” cümlesi kimin ne yaptığını bildirir. Nerede, ne zaman ve nasıl yaptığı belirtilmemiştir. **“Ne yaptı?”** sorusuyla yapılan işi bulabiliriz; soru ekleriyle “neyi, kime, nereye” gibi sorular da sorabiliriz.

Kendini dene: “Aras sabah bahçede neşeyle koştu.” cümlesinde “neşeyle” hangi sorunun cevabıdır?
Cevap: Nasıl koştu? → Neşeyle.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Sebep-sonuç cümleleri

Konu anlatımı • Açıklamalı örnekler

Neden ve sonucu birlikte düşün

Bir olayın nedenini ve bu nedene bağlı sonucu bildiren cümlelerde **sebep-sonuç** ilişkisi vardır. Sonuca “Neden?” veya “Niçin?” sorusunu sorarak sebebi buluruz.

Bağlantı kuran ifadeler

Çünkü, için, -den dolayı, bu yüzden, bu nedenle gibi ifadeler kullanılabilir. “Yağmur yağdı, bu yüzden maç ertelendi.” cümlesinde sebep yağmur, sonuç maçın ertelenmesidir.

Beş açıklamalı örnek

Sebep önce	Yorulduğu **için** dinlendi.
Sonuç önce	Pencereyi kapattım **çünkü** üşüdüm.
Bu nedenle	Yol buzlanmıştı, **bu nedenle** yavaş ilerledik.
Dolayı	Elektrik kesintisinden **dolayı** film yarım kaldı.
Bağlaç olmadan	Şiddetli rüzgâr ağacın dalını kırdı.

“İçin” her zaman sebep bildirmez

“Hasta olduğu için dinlendi.” sebep-sonuçtur; hastalık vardır. **“Sağlıklı olmak için yürüyüş yapıyor.”** amaç bildirir; sağlıklı olmayı hedefler. Yalnız bağlayıcı sözcüğe değil, olaylar arasındaki anlama bak.

Kendini dene: “Otobüsü kaçırdım, bu yüzden geç kaldım.” cümlesinin sebebi nedir?
Cevap: Otobüsü kaçırmak sebeptir; geç kalmak sonuçtur.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Karşılaştırma cümleleri

Konu anlatımı • Açıklamalı örnekler

Benzerlik ve farklılıkları bul

En az iki varlık, durum veya olayın ortak ya da farklı yönlerini kıyaslamaya **karşılaştırma** denir. Üstünlük, eşitlik veya farklılık belirtilebilir.

Hangi ifadeler kullanılır?

Daha, en, kadar, göre, benzer olarak, farklı olarak karşılaştırmada kullanılabilir. Önce karşılaştırılanları, sonra hangi özellik bakımından kıyaslandıklarını belirle.

Beş açıklamalı örnek

Daha	Bu çanta diğerinden **daha hafif**.
Kadar	Ekin, Duru **kadar hızlı** koşar.
En	Takımın **en uzun** oyuncusu Ozan’dır.
Farklılık	Bisiklet, arabadan **farklı olarak** pedalsız ilerlemez.
Benzerlik	Kedi de köpek gibi evcil bir hayvandır.

Yalnız iki varlık saymak yetmez

“Çantamda kalem ve silgi var.” iki eşya sayar, karşılaştırma yapmaz. “Kalemim silgimden daha uzun.” uzunluk bakımından karşılaştırır. **“Bu yıl geçen yıldan daha çok kitap okudum.”** farklı zamanları kıyaslar.

Kendini dene: “Mert, Can kadar uzun değil.” cümlesinde kim daha uzundur?
Cevap: Can daha uzundur. Mert’in boyu Can’ın boyuna ulaşmamaktadır.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Benzetme cümleleri

Konu anlatımı • Açıklamalı örnekler

Ortak özelliği kullan

Bir varlığı, ortak özellik bakımından o özelliğiyle tanınan başka bir varlığa benzetmeye **benzetme** denir. Anlatımı daha canlı hâle getirir.

Benzeyen ve benzetilen

“Saçları ipek gibi yumuşak.”
Benzeyen: saçlar. **Kendisine benzetilen:** ipek.
Ortak özellik: yumuşaklık. **Benzetme sözcüğü:** gibi.
Gibi, sanki, adeta, kadar sözcükleri kullanılabilir.

Beş açıklamalı örnek

Yumuşaklık	Yastık **bulut gibi** yumuşaktı.
Parlaklık	Gözleri **yıldız gibi** parlıyordu.
Hız	Sporcu **ok gibi** fırladı.
Beyazlık	Dişleri **inci gibi** bembeyazdı.
Sakinlik	Göl **ayna gibi** durgundu.

Her “gibi” aynı görevde değildir

“Ben de senin gibi dördüncü sınıftayım.” ortak bir durumu karşılaştırır. “Çocuk ceylan gibi hızlıydı.” ceylanın belirgin özelliğini çocuğa aktarır; benzetmedir. Ortak özelliği ve kime benzetildiğini belirle.

Kendini dene: “Tavşan gibi hızlı koşan Ece yarışı kazandı.” cümlesinde benzeyen kimdir?
Cevap: Ece benzeyendir; tavşan kendisine benzetilen, hız ortak özelliktir.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Örneklendirme cümleleri

Konu anlatımı • Açıklamalı örnekler

Düşünceyi somutlaştır

Bir düşünceyi açıklamak ve anlaşılır kılmak için örnekler vermeye **örneklendirme** denir. Genellikle önce genel düşünce, ardından onu destekleyen örnekler söylenir.

Genelden özele ilerle

Örneğin, mesela, söz gelimi ifadeleri kullanılabilir. Bu ifadeler bulunmasa da örnek verilebilir: “Birçok meyve yetiştiriyoruz: elma, armut ve kiraz.”

Beş açıklamalı örnek

Spor	Takım sporlarını severim; **örneğin basketbolu**.
Müzik	Bazı çalgılar üflenerek çalınır; **flüt ve kaval gibi**.
Mevsim	İlkbaharda birçok çiçek açar: **lale, sümbül, papatya**.
Meslek	Bazı mesleklerde üniforma giyilir; **polislik ve itfaiyecilikte**.
Malzeme	Geri dönüşüm kutusuna **kâğıt, cam ve metal** atılır.

Örnek, düşünceye uygun olmalı

“Bazı hayvanlar uçabilir; örneğin serçe ve kartal.” uygundur. Aynı cümleye “kedi” eklemek düşünceyi desteklemez. “Gibi” her zaman benzetme değildir: **“Elma ve armut gibi meyveler”** örnekler sıralar.

Kendini dene: “Bazı taşıtlar ray üzerinde gider.” düşüncesine iki örnek ver.
Cevap: Tren ve tramvay.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Duygusal ve abartılı cümleler

Konu anlatımı • Açıklamalı örnekler

Duyguyu fark edelim

Sevinç, üzüntü, korku, özlem, şaşkınlık veya öfke anlatan cümleler **duygusal** ifadeler taşır. Duyguyu anlamak için olayın kişide bıraktığı etkiye bakarız.

Abartmayı tanıyalım

Bir şeyi gerçekte olduğundan çok büyük, küçük, fazla ya da az göstermeye **abartma** denir. “Seni bin yıldır bekliyorum.” gerçek süreyi değil, bekleyenin duygusunu vurgular.

Beş açıklamalı örnek

Sevinç	Kayıp kedimizi bulduğumuza çok sevindim.
Özlem	Eski mahallemi çok özlüyorum.
Korku	Karanlıkta duyduğum ses beni korkuttu.
Abartma	Çantam **bir ton** geliyor!
Abartma	Sana bunu **milyon kere** söyledim.

Duygu ve abartma birlikte olabilir

“Sevinçten havalara uçtum.” hem sevinç hem abartma anlatır; kişi gerçekten uçmaz. “Haberi duyunca sevindim.” duygusaldır ama abartılı değildir. Her “çok” sözcüğü abartma oluşturmaz: “Bugün çok yoruldum.” olağan bir durum olabilir.

Kendini dene: “Bir bardak su içtim.” ve “Bir göl dolusu su içtim.” cümlelerinden hangisi abartılıdır?
Cevap: İkinci cümle. İçilen su gerçek ölçünün çok üzerinde gösterilmiştir.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Anlatım bozukluğu: Gereksiz sözcük

Konu anlatımı • Açıklamalı örnekler

Açık ve doğru anlatalım

Duygu ve düşünceleri açık, anlaşılır ve doğru cümlelerle aktarmalıyız. Gereksiz, yanlış, çelişkili veya yanlış yerdeki sözcükler **anlatım bozukluğu** oluşturabilir.

Gereksiz olanı çıkar

Aynı anlamı tekrar eden sözcüklerden biri çıkarıldığında anlam bozulmuyorsa gereksiz kullanım olabilir. “Geri iade ettim.” yerine **“İade ettim.”** yeterlidir; iade zaten geri verme anlamı taşır.

Beş açıklamalı örnek

Yanlış → Doğru	Henüz daha bitmedi. → Henüz bitmedi.
Yanlış → Doğru	Soruyu tekrar yeniden okudu. → Soruyu yeniden okudu.
Yanlış → Doğru	Kulağıma alçak sesle fısıldadı. → Kulağıma fısıldadı.
Yanlış → Doğru	Yaklaşık on kişi kadar geldi. → Yaklaşık on kişi geldi.
Yanlış → Doğru	Onu uyardım ve ikaz ettim. → Onu uyardım.

Her yakın sözcük gereksiz değildir

“Elma ve armut aldım.” cümlesinde iki ayrı meyve vardır; biri çıkarılırsa bilgi eksilir. “Öykü ve hikâyelerini okudum.” ifadesinde aynı tür iki adla tekrar edilmiştir. Düzeltirken vermek istediğin bilgiyi koru.

Kendini dene: “Gelecek planlarını önceden yaptı.” yerine daha yalın bir cümle yaz.
Cevap: Örnek: Gelecek planlarını yaptı. Plan yapmak zaten önceden düşünmeyi içerir.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Çelişkili ifadeler ve yanlış sözcük

Konu anlatımı • Açıklamalı örnekler

Birbirini tutan ifadeler seç

Kesinlik bildiren **kesinlikle, mutlaka, şüphesiz** ile olasılık bildiren **belki, sanırım, olabilir** aynı yargıda birbirini boşa düşürmemelidir. “Kesinlikle belki gelir.” çelişkilidir.

Anlama uygun sözcüğü kullan

Yazılışı veya söylenişi benzer sözcükleri karıştırma. Sözcüğün cümledeki anlamını düşün: **tohum ekilir, fidan dikilir**. Olumlu bir sonuca katkı için “sağlamak”, olumsuz sonuca yol açma için “neden olmak” uygun olabilir.

Beş açıklamalı örnek

Çelişki	Kesinlikle gelmiş olabilir. → Gelmiş olabilir.
Çelişki	Yaklaşık tam üç saat sürdü. → Yaklaşık üç saat sürdü.
Yanlış sözcük	Fidan ektik. → Fidan diktik.
Yanlış sözcük	Saçları çok büyümüş. → Saçları çok uzamış.
Yanlış sözcük	Dikkatsizliği kazayı sağladı. → Dikkatsizliği kazaya neden oldu.

Düzeltirken amacı seç

“Sanırım kesin kazanacağız.” için **“Sanırım kazanacağız.”** veya **“Kesin kazanacağız.”** denebilir; biri olasılık, diğeri kesinlik anlatır. Yanlış sözcüğü düzeltirken yalnız sesi benziyor diye değil, anlamı uygun olduğu için seç.

Kendini dene: “Eski günleri azımsadım.” cümlesinde hatırlamak kastediliyorsa hangi sözcük kullanılmalı?
Cevap: Anımsadım. “Azımsamak” bir şeyi az veya yetersiz bulmaktır.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Virgül ve sözcüklerin doğru yeri

Konu anlatımı • Açıklamalı örnekler

Virgül anlamı değiştirebilir

Virgülün eksikliği veya yanlış yerde olması anlamı belirsizleştirebilir. “Genç adama seslendi.” ile “Genç, adama seslendi.” farklı anlam taşır. Virgülü söylemek istediğin anlama göre kullan.

Sözcüğü doğru yere yerleştir

Sözcüğün yeri hangi bölümü anlattığını değiştirir. “Çok başım ağrıyor.” yerine **“Başım çok ağrıyor.”** denir. Çok olan baş sayısı değil, ağrının derecesidir.

Beş açıklamalı örnek

Virgülle açıkla	Çocuk gazeteciyle konuştu. → Çocuk, gazeteciyle konuştu.
Virgülle açıkla	İhtiyar doktora baktı. → İhtiyar, doktora baktı.
Sözcük yeri	Yeni okula geldim. → Okula yeni geldim. (Az önce geldiysem)
Sözcük yeri	Her yarışa giren öğrenci heyecanlanır. → Yarışa giren her öğrenci heyecanlanır.
Sözcük yeri	İzinsiz müzeye girmek yasaktır. → Müzeye izinsiz girmek yasaktır.

Aynı cümle, farklı anlam

“Yeni bir çanta aldım.” çantanın yeni olduğunu, **“Bir çanta yeni aldım.”** alışın az önce yapıldığını vurgulayabilir. Her farklı sıralama yanlış değildir; amaçlanan anlama uyup uymadığına bak. Kontrol: gereksiz söz, çelişki, yanlış sözcük, virgül ve sözcük yeri.

Kendini dene: “Küçük masanın arkasına saklandı.” cümlesinde saklanan kişinin küçük bir çocuk olduğu nasıl açıklanır?
Cevap: Küçük, masanın arkasına saklandı. Virgül “küçük” sözcüğünün kişiyi karşıladığını belirginleştirir.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026